

CZU: 373.3.214:911(478)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4888747>

REPERE CONCEPTUALE PRIVIND FORMAREA COMPETENȚELOR LA GEOGRAFIE PRIN STUDIAREA ORIZONTULUI LOCAL / ȚINUTULUI NATAL

Vitalie SOCHIRĂ

Universitatea de Stat din Moldova

În articol sunt prezentate unele repere conceptuale privind formarea competențelor la Geografie în învățământul general prin studierea orizontului local / ținutului natal. Sunt puse în evidență prevederile Curriculumului Național la Geografie cu referire la studierea orizontului local / ținutului natal, într-o relație de continuitate directă cu prevederile similare ale curriculumului pentru educație timpurie și, respectiv, pentru învățământul primar.

Cuvinte-cheie: *Geografie, curriculum, competențe, orizont local, ținut natal, caracterizare geografică.*

CONCEPTUAL GUIDELINES REGARDING THE FORMING OF COMPETENCES IN GEOGRAPHY BY STUDYING THE LOCAL HORIZON / HOMELAND

The article presents some conceptual guidelines on the formation of competences in Geography in general education by studying the local horizon / homeland. The provisions of the National Curriculum in Geography with reference to the study of the local horizon / homeland are highlighted, in a direct continuity relationship with the similar provisions of the curriculum for early education and, respectively, for primary education.

Keywords: *Geography, curriculum, skills, local horizon, homeland, geographical characterization.*

*„Orizontul locului este unitatea de măsură a tuturor fenomenelor geografice.
Cu cele văzute în apropiere măsurăm tot ce aflăm despre alte țări”.*

*Simion Mehedinți, Vintilă Mihăilescu**

Introducere

Este important ca un elev să studieze ținutul său natal, localitatea în care locuiește? Și de ce ar fi necesar? Care sunt prevederile Curriculumului Național la Geografie cu referire la studierea orizontului local / ținutului natal?

La aceste și la alte întrebări vom încerca să răspundem în materialul ce urmează. Și nu doar să răspundem, ci să aducem argumente privind rolul primordial al Geografiei ca disciplină școlară în formarea și dezvoltarea la elevi a unei culturi geografice prin studierea Geografiei ținutului natal. Or, acest obiectiv este urmărit și de actele normative din domeniul educațional din Republica Moldova și, în particular, de Curriculumul Național la Geografie, aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.906 din 17.07.2019, pentru clasele gimnaziale (V-IX) [1] și pentru clasele liceale (X-XII) [2].

Menționăm din start că venim cu o abordare subiectivă, nu pretindem la investigarea exhaustivă a temei enunțate în titlu, atât de complexe, polivalente, transdisciplinare, și intenționăm să revenim cu alte articole la temă, axate în special pe aspectele aplicative, metodice și didactice.

Sușinem afirmația că anume orizontul local este „punctul de plecare în formarea și dezvoltarea culturii geografice a elevilor, prin studierea și cunoașterea geografiei patriei natale” [3, p.99]. Iar cultura geografică își aduce contribuția la formarea unei culturi generale a omului, la dezvoltarea unei personalități „libere, armonioase, creative, tolerante, flexibile la diversele situații și condiții ale vieții” [Ibidem, p.102].

Or, de la orizontul local, de la ținutul natal încep multe: și Patria, și dragostea de Țară, și respectul față de Natură și de societatea umană, și interesul pentru dezvoltarea sustenabilă a mediului etc.

Însuși sensul etimologic al Geografiei ca știință reflectă descrierea Pământului, de la pământ ca și „orizont local” până la Pământ ca planetă, după cum menționa și geograful român Vintilă Mihăilescu: „Tot traducerea cuvântului grecesc reprezintă definiția cea mai cuprinzătoare a geografiei – descrierea Pământului (de la localitate la planetă), firește, o descriere critică, explicită și pe cât posibil prospectivă” [4].

Rezultate și discuții

Câteva reflecții privind conceptul „Geografia ținutului / orizontului natal”

Conceptul de „orizont local” sau „orizont apropiat” este unul abordat frecvent, tradițional, în domeniul Geografiei, atât sub raport științific, academic, cât și sub raport educațional, metodico-didactic – în Geografia

* În: *Introducere în geografie: Manual pentru clasa I secundară*, 1937

școlară. Acest concept are semnificații nu doar geografice, ci și istorice, ecologice, filologice, psihologice etc., „orizontul local” / „ținutul natal” fiind studiat în cadrul câtorva discipline școlare: Geografia, Istoria, Biologia, Limba și literatura română (respectiv, limba maternă pentru elevii din grupurile etnice minoritare) ș.a. Însă, în cele ce urmează ne vom referi doar la semnificația geografică a conceptului, din perspectiva studierii Geografiei în învățământul general.

În diverse surse bibliografice termenul „orizont local”, în sensul cel mai general, este definit ca spațiul din mijloc la apropiere a unei localități (sat, oraș ș.a.), comunități etc., care cuprinde: a) cadrul geografic natural, cu componentele sale, și b) cadrul geografic social-economic, cu elementele sale (locuitorii și activitatea lor). Într-o interpretare mai mult din Geografia turismului, „orizontul local” este definit ca „vecinătăți ale unei localități, în care se pot face excursii geografice de maxim o zi”, fiind localizat pe o rază de circa 10-30 de km în jurul unei localități, în funcție de posibilitățile de deplasare cu diferite mijloace de transport [5, p.155].

Într-o altă interpretare din domeniul turistico-geografic „orizontul local” este definit ca un spațiu determinat ca întindere care înconjoară localitatea de reședință, fiind delimitat și un „orizont local permanent”, unde se află școala, domiciliul și familiile elevilor. De asemenea, „orizont local” este numit și „spațiul înconjurător unui punct de oprire de-a lungul unui itinerar, care poate fi o așezare, o tabără, o cabană sau orice alt loc de oprire și cazare” [6, p.12].

În literatura geografică de specialitate în limba română conceptul de „orizont local/apropiat” este utilizat preponderent în lucrările editate în România, iar în cele editate în Republica Moldova este preferat un concept cu sens similar – „ținutul natal”. Această diferență vine, probabil, din relația tradițională, o anumită perioadă de timp, a școlii din Basarabia, ulterior RSS Moldovenească și Republica Moldova, cu școala geografică rusească.

Secvențe privind prevederile curriculare cu referire la studierea orizontului local / ținutului natal în unele țări europene

În România, programa școlară pentru disciplina Geografie în învățământul gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a), aprobată de Ministerul educației naționale în anul 2017 [7, p.2], face referire la orizontul local chiar începând cu Nota de prezentare, menționându-se că pentru elevi Geografia contribuie la „investigarea într-o formă specifică, adaptată la niveluri diferite de înțelegere, a realității oferite de orizontul local, planetă ca întreg, geosfere, țări și regiuni în contextul existențial zilnic”. Prin urmare, începând din clasa a V-a sunt prevăzute Competențe specifice și activități de învățare în care este menționat orizontul local. De exemplu, la Competența generală 1 (Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specific), competența specifică 1.2 (Descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau indirect), este indicată următoarea activitate de învățare: prezentarea elementelor și a fenomenelor geografice percepute direct (în orizontul local) sau indirect reprezentate pe diferite suporturi (animații video, filme documentare) [7, p.5] sau la Competența generală 2 (Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice), competența specifică 2.1 (Utilizarea tehnicilor de orientare pe hartă/teren), este indicată următoarea activitate de învățare: descrierea unor trasee scurte parcurse în orizontul local, prin raportare la repere, puncte cardinale, pe baza unui algoritm dat [*Ibidem*].

La Competența generală 3 (Studierea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare), competența specifică 3.1 (Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii), este indicată următoarea activitate de învățare: măsurarea distanțelor în orizontul apropiat/local cu instrumente de măsură adecvate (riglă, ruletă, compas, instrumente/dispozitive electronice/informatic etc.) [7, p.6]. Astfel, constatăm că referirea la orizontul local/apropiat ca și unitate de conținut trece ca „un fir roșu” prin toată programa școlară la Geografie.

În Rusia, conceptul „ținutul natal”, tradus prin „Родной край” este similar cu cel de „mică Patrie”, tradus prin „малая Родина”, ca parte a conceptului „Краеведение”, are un rol foarte pronunțat în domeniul Geografiei, dictat, în primul rând, de dimensiunile enorme ale teritoriului acestui stat. În sens mai larg, conceptul „Краеведение” semnifică „un domeniu al cunoașterii, al științelor umaniste, angajat într-o investigare complexă și de popularizare a unui anumit teritoriu și în acumularea de cunoștințe despre acesta din domeniile geografiei, istoriei, arheologiei, toponimiei, topografiei, ecologiei, etnografiei, heraldicii, filologiei, artelor” [8].

În acest sens, programa școlară la Geografie (clasele 5-9) conține, în mod obligatoriu, o parte din materie (circa 10% din total, inclusiv ca și buget de timp și ore predate) care se referă la Geografia regională și locală. Această materie este distribuită, de regulă, după criteriul tematic, adică se studiază complementar la studierea

componentelor geografice, conform algoritmului (de exemplu, la tema „Relieful” este studiat și relieful ținutului natal etc.). În programa școlară federală de bază materia dată este inclusă în „componenta federală”, adică cea care cuprinde 75% din totalul bugetului de timp normativ și este obligatorie pentru toate școlile [9].

În prezent, în conformitate cu programa școlară oficială aprobată, în învățământul general din Rusia este o disciplină numită „Краеведение”, dedicată studierii complexe a unui teritoriu, în baza componentei geografice. Astfel, entitatea teritorială este delimitată, de regulă, după criteriile administrative și reprezintă un subiect al Federației Ruse (republică, ținut („край”), regiune („область”) etc.), iar conținutul cursului variază în funcție de specificul istorico-geografic al regiunii studiate. Programa include conținuturi despre poziția geografică, relieful și structura geologică, climă, sol, floră și faună, populație și economie.

Același sens are conceptul dat și în Ucraina – „Краєзнавство”, precum și în alte câteva țări din spațiul ex-sovietic. Conceptul de „ținut natal” sau „mică Patrie” este utilizat și în literatura geografică în țările germanofone și anglofone: „Vaterland” în limba germană și „Fatherland” (sinonim cu „Homeland”) în limba engleză, având sensul simplu: țara/spațiul/teritoriul în care v-ați născut sau țara/spațiul/teritoriul cu care vă simțiți cel mai conectat.

În Polonia, conform curriculumului de bază pentru învățământul general, cu referire la Geografia școlară, este foarte bine pus în evidență conceptul „mică Patrie”, numit în poloneză „Mała ojczyzna”, care se studiază, de rând cu componentele naturale și umane ale Geografiei Poloniei, în toate clasele din învățământul general unde sunt ore de Geografie [10].

Prevederile curriculare cu referire la studierea orizontului local / ținutului natal în Republica Moldova

Actele normative din sistemul educațional stipulează studierea orizontului local / ținutului natal începând cu primele trepte ale educației timpurii (perioadă numită uzual „preșcolară”), continuând în învățământul primar, gimnazial și cel liceal.

Astfel, *Curriculumul pentru Educație Timpurie*, ediția 2019 [11, p.87-95], care cuprinde parcursul educațional al copilului de la 1,5 ani până la 7 ani, prevede la compartimentul 4.4.2. „Educație pentru mediu” 3 competențe specifice – toate făcând referire la „mediul înconjurător”:

1. Recunoașterea și descrierea componentelor, fenomenelor, proceselor, relațiilor din mediul înconjurător, demonstrând corectitudine în folosirea terminologiei specifice.
2. Aplicarea metodelor și instrumentelor de explorare-investigare a mediului înconjurător, dând dovadă de interes și curiozitate în colectarea rezultatelor.
3. Adoptarea unui comportament adecvat în mediul înconjurător, manifestând responsabilitate și atitudine pozitivă față de acesta.

Acestea vor fi formate prin diverse unități de competență, cele mai relaționate cu „mediul înconjurător” fiind:

a) la vârsta de 1,5-3 ani:

2.3. Formularea întrebărilor despre lumea înconjurătoare;

3.1. Recunoașterea regulilor de protecție a mediului înconjurător în baza imaginilor;

3.2. Menținerea ordinii în mediul înconjurător.

b) la vârsta de 3-5 ani:

2.2. Observarea diferitor procese, fenomene, relații, componente ale mediului înconjurător;

3.4. Identificarea regulilor de îngrijire a mediului ambiant.

c) la vârsta de 5-7 ani:

2.1. Utilizarea metodelor și instrumentelor de investigare a mediului înconjurător pentru colectarea informației despre lumea înconjurătoare;

3.3. Participarea activă la îngrijirea și protecția mediului înconjurător.

Drept continuitate, conform *Curriculumului pentru învățământul primar*, ca parte componentă a Curriculumului Național, disciplina „Științe”, care se predă în clasele a II-a, a III-a și a IV-a, în formularea tuturor celor 4 competențe specifice disciplinei este menționată sintagma „mediul înconjurător”. Astfel, se urmărește ca elevul să aibă formate competențe care au tangențe cu mediul său înconjurător, or acest mediu este tocmai ceea ce numim la Geografie „orizont local” [12, p.72]. De exemplu, în clasa a II-a este prevăzută unitatea de competență 4.6. Propunerea unor acțiuni de protecție a plantelor și animalelor, corelată cu unitatea de conținut „Protecția mediului înconjurător: plante și animale” și cu Activități de explorare/investigare: plimbări de studiu/excursii: curtea școlii/pădure/parc.

În clasa a III-a este prevăzută unitatea de competență 2.6. Propunerea unor acțiuni de protecție a mediului local, corelată cu unitatea de conținut „Mediile de viață” și cu Activități de explorare/ investigare: plimbări de studiu/excursii: curtea școlii/parc/pădure/lac/localitatea natală ș.a. Un caracter mai pronunțat de relaționare cu orizontul local are unitatea de competență 4.1. Identificarea elementelor orizontului apropiat, corelată cu unitatea de conținut „Republica Moldova. Elemente ale orizontului apropiat. Harta” și cu Activități de învățare și produse școlare recomandate: descrierea unor locuri geografice/componente ale naturii; plimbări de studiu: localitatea natală, orientări pe teren; elaborarea și aplicarea unui plan de acțiuni pentru salubritatea localității natale; întocmirea unor hărți cu indicarea zonelor poluate din localitate.

În clasa a IV-a se raportează la orizontul local unitatea de competență 4.6. Realizarea unor proiecte pentru soluționarea unor probleme simple din mediul înconjurător local, corelată cu unitatea de conținut „Protecția mediului înconjurător: impactul activității omului” și cu Activități de învățare și produse școlare recomandate: elaborarea unui plan de măsuri pentru diminuarea/eliminarea unor acțiuni poluante în mediul înconjurător local.

Constatăm o relație de continuitate directă a celor două curricula – pentru educație timpurie și pentru învățământul primar – și *Curriculumul Național la Geografie*, ediția 2019. Acesta prevede expres formarea la elevi a unei competențe specifice (nr.3) cu tangență asupra ținutului natal, a mediului geografic din localitate, punând în evidență „situațiile-problemă ale mediului local”: „Abordarea unor situații-problemă ale mediului local, regional și global, demonstrând responsabilitate și respect față de natură și societatea umană” [1, p.6]. Această competență specifică este formată prin următoarele unități de competență (*a se vedea Tabelul*):

Tabel

Corelarea competențelor specifice la Geografie cu unitățile de competență care au tangență cu unitatea de conținut „orizontul local / ținutul natal” [1, p.11-14]

Competențe specifice	Unități de competență							
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
3. Abordarea unor situații-problemă ale mediului local, regional și global, demonstrând responsabilitate și respect față de natură și societatea umană	3.1. Perceperea situațiilor-problemă ale mediului la nivel local			3.1. Analizarea relațiilor cauzale ale unor situații-problemă ale mediului natural la nivel local și național	3.1. Analizarea relațiilor cauzale ale unor situații-problemă social-economice la nivel local și național			
	3.2. Distingerea ghidată a cauzelor unor situații-problemă ale mediului la nivel local			3.2. Realizarea studiilor de caz privind soluționarea unor situații-problemă ale mediului natural la nivel local și național	3.2. Deducerea unor măsuri de soluționare a situațiilor-problemă ale mediului la nivel local și național	3.2. Elaborarea soluțiilor pentru situațiile-problemă ale mediului natural, în contextul dezvoltării sustenabile		3.2. Proiectarea unor acțiuni de soluționare a situațiilor-problemă ale lumii contemporane în funcție de dinamica acestora
4. Investigarea spațiului geografic prin conexiuni interdisciplinare, din perspectiva educației pe tot parcursul vieții						4.1. Explorarea relațiilor dintre componentele mediului natural, în baza unor conexiuni interdisciplinare		

	4.2. Orientarea în spațiul geografic, folosind instrumente și mijloace specifice			4.2. Explorarea spațiului geografic local și național, utilizând conexiuni interdisciplinare	4.2. Investigarea spațiului uman-geografic, utilizând conexiuni interdisciplinare		4.2. Argumentarea relațiilor dintre componentele spațiului geografic social-economic, corelând achizițiile dobândite la alte discipline școlare	4.2. Investigarea spațiului geografic aplicând conexiuni interdisciplinare
--	---	--	--	---	--	--	--	---

Altă competență specifică (nr.4: Investigarea spațiului geografic prin conexiuni interdisciplinare, din perspectiva educației pe tot parcursul vieții) include o unitate de competență (4.2) cu referire clară la orizontul/ținutul local în clasa a VIII-a (*a se vedea* Tabelul). În cazul dat, accentul este pus, în mod binevenit și pe deplin justificat, pe conexiunile interdisciplinare în explorarea spațiului geografic local, îndeosebi cu competențele formate și conținuturile studiate la orele de Istorie, Biologie, Limbă și literatură. Evident că aplicarea conexiunilor interdisciplinare prin studierea orizontului/ținutului local este oportună și la realizarea unității de competență 4.1 în clasa a X-a, precum și a unităților de competență 4.2 în clasele a V-a, a IX-a, a XI-a și a XII-a.

Bineînțeles că și în formarea celorlalte 3 competențe specifice la Geografie se presupune abordarea ca și unitate de conținut a orizontului local / ținutului natal (evident, în funcție de anumite cazuri concrete), chiar dacă sintagma „mediul local” (sau „orizontul local”) nu apare în formularea unităților de competență. De exemplu, la Competența specifică nr.1 (Interpretarea realității geografice, prin mijloace și limbaje specifice, manifestând interes pentru dezvoltarea sustenabilă a mediului) în clasa a VI-a este unitatea de competență 1.1 (Recunoașterea sensului termenilor geografici în descrierea realității geografice), iar în clasa a XII-a este unitatea de competență 1.1 (Explicarea unei realități spațiale investigate (direct sau indirect) prin utilizarea corectă a limbajului geografic). Realizarea acestor două unități de competență evident că solicită raportarea și la unitatea de conținut ce ține de orizontul local / ținutul natal, întrucât elevii (din clasa a VI-a) vor „recunoaște sensul termenilor geografici în descrierea realității geografice” anume începând de la „realitatea geografică” locală, mediul geografic din localitatea lor, cu care ei interacționează zilnic. La fel, elevii din clasa a XII-a vor „explica realitatea spațială investigată (direct sau indirect)” pornind tot de la realitatea locală, de la mediul geografic din localitatea lor, pe care ei îl pot investiga și direct.

Același principiu metodic-didactic este valabil de aplicat și la formarea Competenței specifice nr.2: Raportarea realității geografice la date/auxiliare statistice, grafice și cartografice, dovedind spirit analitic și practic. De exemplu, în clasa a V-a, realizând unitatea de competență 2.1 (Identificarea unor modalități de reprezentare grafică și cartografică a realității geografice utilizând semne convenționale) sau unitatea de competență 2.2 (Localizarea elementelor geografice pe reprezentări grafice și cartografice după punctele cardinale), elevii vor îndeplini sarcini didactice pornind, în primul rând, de la „realitatea geografică” locală, de la „elementele geografice” din mediul local, cu care ei sunt într-o interacțiune cotidiană.

Și în cazul Competenței specifice nr.5 (Valorificarea patrimoniului natural și cultural sub aspect social, intercultural, antreprenorial, demonstrând spirit civic), conexiunea cu unitatea de conținut ce ține de orizontul local / ținutul natal este recomandabilă, în special, la realizarea unităților de competență 5.1 (Identificarea diversității naturale și culturale, a realității geografice) și 5.2 (Enumerarea unor acțiuni de protecție a patrimoniului natural și cultural) în clasa a V-a și, respectiv, a unității de competență 5.2 (Realizarea proiectelor de valorificare rațională a patrimoniului natural și cultural, din perspectiva dezvoltării sustenabile) în clasa a XII-a. În aceste cazuri, este indicat ca profesorul să facă referire la „patrimoniului natural și cultural”, la „diversitatea naturală și culturală” din localitate, din ținutul natal. În același context, și componenta atitudinal-comportamentală sau afectivă, care este vizată în formularea Competenței specifice nr.5 – „sub aspect social, intercultural, antreprenorial, demonstrând spirit civic”, ar fi binevenit de a fi abordată în baza comunității locale, a mediului local. Elevii vor identifica, cu suportul necesar al profesorului, atât „patrimoniul natural și cultural”

local, cât și starea acestuia, atitudinea localnicilor (și a altor actori implicați) față de acesta și alte aspecte ale problematicii date, formându-și, într-un final, competența specifică solicitată.

Algoritmul de caracterizare geografică a orizontului local / ținutului natal

În vederea caracterizării geografice a orizontului local / ținutului natal, propunem un algoritm general, tradițional aplicat de altfel, care poate fi adaptat la situația educațională concretă, în funcție de vârsta elevilor, de disponibilitatea informațiilor sau de alți factori:

- 1) Poziția geografică (fizico- și economico-geografică)
- 2) Scurt istoric al localității / teritoriului
- 3) Alcătuirea geologică
- 4) Relieful
- 5) Clima
- 6) Apele
- 7) Vegetația și lumea animală
- 8) Solul
- 9) Populația
- 10) Economia
- 11) Problemele mediului (ecologice) și măsurile de protecție a mediului

Surse de informații privind Geografia ținutului / orizontului natal

Informațiile de caracter geografic, cu referire la aspectele naturale și uman-geografice la nivel de localitate, orizont natal, ținut natal, sunt, în general, mai greu accesibile, iar uneori (sau deseori) foarte puține, deficitare, neînregistrate, incomplete sau chiar inexistente. Au fost publicate foarte puține monografii ale localităților, municipiilor, raioanelor, ale unor regiuni geografice din Republica Moldova. Pornind de la această premisă și la solicitarea profesorilor de geografie din școli, propunem unele surse de informații disponibile pentru profesori și elevi:

- 1) Site-ul oficial al Biroului Național de Statistică (BNS): www.statistica.md;
- 2) Direcția pentru statistică a raionului/municipiului, ca și subdiviziuni ale BNS;
- 3) Site-ul oficial al Consiliului raional/municipal, al primăriilor și al altor unități administrative locale;
- 4) Strategia de dezvoltare social-economică a raionului/municipiului (și alte documente de dezvoltare strategică la nivel local);
- 5) Inspecția pentru protecția mediului raionului/municipiului, ca și subdiviziuni ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului;
- 6) Serviciul stare civilă din cadrul Agenției Servicii Publice a Republicii Moldova;
- 7) Serviciul de arhivă al raionului/municipiului;
- 8) Muzeele raionale (ale ținutului natal, de etnografie, de istorie etc.);
- 9) Monografii ale localităților (satelor, comunelor, orașelor, municipiilor);
- 10) Presa raională/municipală;
- 11) Rapoarte, articole științifice și alte surse de informații.

Concluzii

1. Conceptul de „orizont local/apropiat” sau de „ținut natal” este abordat frecvent, tradițional, în domeniul Geografiei, având, în același timp, semnificații nu doar geografice, ci și istorice, ecologice, filologice, psihologice etc.
2. Conceptele similare după conținut – „orizont local/apropiat”, „ținut natal”, „mică Patrie” – au o prezență foarte pronunțată în programele/curricula școlare din țările europene.
3. Actele normative din sistemul educațional al Republicii Moldova stipulează studierea orizontului local / ținutului natal începând cu primele trepte ale educației timpurii (la compartimentul Educație pentru mediu), continuând în învățământul primar (disciplina „Științe”), gimnazial și în cel liceal (disciplinele „Geografie”, „Istorie”, „Științe” ș.a.).
4. Rolul studierii orizontului local / ținutului natal în formarea competențelor specifice la Geografie este incontestabil, întrucât de la spațiul local încep multe: și Patria, și dragostea de Țară, și respectul față de Natură și de societatea umană, și interesul pentru dezvoltarea sustenabilă a mediului și altele.

Referințe:

1. BEREGOI, E., AXÎNTI, S., JIOARĂ, M., LAZARI, R., SOCHIRCĂ, E., SOCHIRCĂ, V., VÎȘCOVSCHI, A. *Curriculum Național. Aria curriculară Educație socioumanistică. Geografie. Clasele V-IX*. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.906 din 17.07.2019. Chișinău, 2019, 37 p. ISBN 978-9975-3437-0-1. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_geografie_gimnaziu_6.pdf [Accesat: 12.01.2021]
2. BEREGOI, E., AXÎNTI, S., JIOARĂ, M., LAZARI, R., SOCHIRCĂ, E., SOCHIRCĂ, V., VÎȘCOVSCHI, A. *Curriculum Național. Aria curriculară Educație socioumanistică. Geografie. Clasele X-XII*. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.906 din 17.07.2019. Chișinău, 2019, 41 p. ISBN 978-9975-3437-1-8. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_geografie_liceu_7.pdf [Accesat: 12.01.2021]
3. VOLONTIR, N. *Reflecții privind formarea și dezvoltarea culturii geografice – parte componentă a culturii generale umane*. În: *Revista „Didactica Pro”* (Chișinău), 2018, nr.4-5 (110-111). Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/98-102_20.pdf p.98-102. [Accesat: 15.01.2021]
4. MIHĂILESCU, V. *Ce este geografia?*. Vol.II. București: BSSG, 1972.
5. LUDUȘAN, M. Noțiunea de orizont local și caracteristicile sale. În: *Pangeea*, 2011, nr.11, p.155.
6. GIURCĂNEANU, C. et al. *Îndrumător metodic pentru organizarea activităților turistice cu elevii*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983.
7. Programă școlară pentru disciplina GEOGRAFIE Clasele a V-a – a VIII-a. Ministerul Educației Naționale, București, 2017. Disponibil: <http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/2017-progr/45-Geografie.pdf> [Accesat: 18.01.2021]
8. Краеведение. Disponibil: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/11022> [Accesat: 19.01.2021]
9. Пояснительная записка к федеральному базисному учебному плану и к примерным учебным планам для образовательных учреждений Российской Федерации. Disponibil: <https://zakonbase.ru/content/part/1248039> [Accesat: 20.01.2021].
10. Nowa podstawa programowa. Szkoła podstawowa IV-VIII. GEOGRAFIA. Disponibil: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII/Geografia> [Accesat: 20.01.2021]
11. Curriculum pentru educație timpurie / Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova; echipa de elab.: Maria Vrânceanu [et al.]; coord. gen.: Angela Cutasevici, Valentin Crudu; experți-coord. naț.: Vladimir Guțu; contribuții: Valentina Bodrug-Lungu. Chișinău: Lyceum, 2019 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). 128 p. ISBN 978-9975-3285-7-9. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar.pdf [Accesat: 20.01.2021]
12. CURRICULUM NAȚIONAL. Învățământul primar / Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova; echipa de elab.: Viorica Goraș-Postică [et al.]; coord.: Angela Cutasevici [et al.]; experți-coord. naț.: Ludmila Ursu [et al.]; Chișinău: 2018. 212 p. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar.pdf [Accesat: 22.01.2021]

Date despre autor:

Vitalie SOCHIRCĂ, doctor în geografie, conferențiar universitar, Facultatea de Biologie și Pedologie, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: sochirca1970@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3924-2253

Prezentat la 02.03.2021